

Environmentálne projekty sú neoddeliteľnou súčasťou činnosti SAŽP

Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP) už pri svojom vzniku v roku 1993 dostala do vienka ako jednu z úloh tvorbu a realizáciu environmentálnych projektov. Od tohto obdobia realizovala SAŽP množstvo projektov zameraných na riešenie problematiky v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia. Veľakrát išlo o projekty aj s medzinárodnou účasťou, a tak skúsenosti z tvorby a realizácie projektov sa ukázali pre organizáciu veľkou výhodou do budúcnosti.

Projektová činnosť, aj na základe úspešne realizovaných projektov, bola na SAŽP ešte viac posilnená v roku 2002, teda tesne pred vstupom Slovenskej republiky do EÚ. Po vstupe SR do EÚ v roku 2004 sa vytvorili podmienky pre využívanie finančnej pomoci zo štrukturálnych fondov, Kohézneho fondu a ďalších finančných mechanizmov EÚ. SAŽP ako organizácia s celoslovenskou pôsobnosťou a pracovníkmi po celom území SR mohla a môže žiadať o finančné príspevky prostredníctvom projektov z oboch fondov a ďalších finančných zdrojov EÚ. SAŽP sa teda aktívne zapojila do projektovej činnosti aj v prvom skrátenom programovom období v rokoch 2004 – 2006. Do tohto programového obdobia SAŽP vstúpila s projektom *Vybudovanie technickej a informačnej infraštruktúry pre implementáciu KAP MŽP SR na regionálnej úrovni*. V rámci tohto projektu sa zriadila sieť kancelárií Regionálnych environmentálnych poradenských a informačných stredísk (REPIS). Založením týchto kancelárií sa vytvoril priestor pre efektívnu a systematickú podporu prípravy a implementácie projektov pre čerpanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov (ŠF) s prioritným zameraním na riešenie problémov v oblasti životného prostredia v jednotlivých regiónoch Slovenska (pozri s. 14).

Vzhľadom k tomu, že SAŽP v rámci svojich plánov hlavných úloh prierezovo vykonáva množstvo činností súvisiacich so zlepšením podmienok pre realizáciu stra-

tégie rezortu životného prostredia SR v oblasti ochrany území zaradených do siete NATURA 2000, SAŽP vypracovala v rámci Operačného programu Životné prostredie niekoľko projektov súvisiacich s touto problematikou, ktoré buď úspešne realizovala alebo realizuje, a to: *Propagácia NATURA 2000, Zlepšenie informovanosti v oblasti NATURA 2000 a podpora komunikácie medzi zainteresovanými skupinami, Podpora ochrany lokalít NATURA 2000 začlenením do celopriestorového systému ekologickej stability a Zlepšenie environmentálneho povedomia v oblasti ochrany prírody a krajiny (vrátane NATURA 2000)*.

Dlhodobým závažným problémom Slovenska ostávajú nelegálne skládky odpadu a environmentálne záťaž, ktoré zvyšujú kontamináciu pôdy a horninového prostredia, najmä podzemných vôd. Riešenie tohto problému si vyžaduje ich monitorovanie a inventarizáciu s vyhodnotením ich nebezpečnosti a s určením priorit postupného odstraňovania ich negatívnych vplyvov. Napomôcť riešiť túto situáciu v SR majú projekty OP ŽP z prioritnej osi 4 Odpadové hospodárstvo, ktoré spracovala a realizuje SAŽP. Ide o tieto projekty: *Dobudovanie Informačného systému environmentálnych záťaž a Regionálne štúdium hodnotenia dopadov environmentálnych záťaž na životné prostredie pre vybrané kraje (regióny)*.

„Nevypočítané varovania“ – takto je možné popísať vzťah ľudí k neustále sa zvyšujúcej produkcii odpadu. Keďže nechceme načúvať a brať ohľad na životné prostredie, postupne sa naša planéta dostáva pod stále vyššiu vrstvu odpadu. Vyššie nároky, vyššia spotreba, nevyhnutnosť používania nových materiálov spôsobuje znečistenie životného prostredia látkami, ktoré príroda sama nie je schopná rozložiť a zneškodniť. Značnú časť tohto rezistentného odpadu tvorí odpad, ktorý môžeme označiť za nebezpečný, teda taký, ktorý nielenže zostáva v prírode dlhú dobu, ale aj spôsobuje zamorenie životného prostredia toxickými látkami, ktoré ohrozujú život ľudí a ostatných živých organizmov. Preto aj SAŽP pripravila do OP ŽP projekty zamerané na riešenie tejto závažnej problematiky, a to: *Stratégia nakladania s nebezpečným odpadom, vrátane realizačných plánov a Stratégia nakladania s odpadom zo zdravotnej starostlivosti vrátane realizačného plánu*.

Samozrejme, Slovenská agentúra životného prostredia nerieši len projekty v rámci OP ŽP, ale využíva aj iné finančné zdroje a mechanizmy, ktoré jej pomáhajú prostredníctvom projektov riešiť úlohy aj z iných oblastí ochrany a tvorby životného prostredia. Viac informácií nájdete na www.sazp.sk. **RNDr. Ľuboš Čillag**

Slovenská agentúra životného prostredia Banská Bystrica

Dlhoročné skúsenosti SAŽP so zabezpečovaním odborného vzdelávania pre štátnu správu, samosprávu a odbornú verejnosť sa využili pri tvorbe a realizácii dvoch projektov zameraných na vzdelávanie odborných pracovníkov z rezortných organizácií, ale aj širokej verejnosti: Informačná a vzdelávacia kampaň o vodnom plánovaní v zmysle smernice 2000/60/ES vo vzťahu k ochrane prírody a krajiny a Systém kontinuálneho vzdelávania v oblasti ochrany prírody a krajiny.

Projekt BEAGLE – Stromy ako ostrovy života

Stromy, to nie je len továreň na výrobu dreva, plodov a kyslíku. Nie sú len objektom lesníkov, ovocinárov, ochranárov, dendrológov, historikov či umelcov. Sú to živé bytosti, ktoré tu boli oveľa skôr ako my. Pamätajú si podmienky, v ktorých žili. Sú pre nás zdrojom dôležitých informácií. Predstavujú malé ekosystémy, v ktorých sa každý deň odohrávajú milióny vzácných a nenahraditeľných príbehov. Sú v mnohom podobné nám, ľuďom. Majú svoje lesné rodiny, vedia prejavíť city, trápenia aj choroby. Odlišujú sa od nás svojou životnou stratégiou a štýlom: na rozdiel od nás si totiž nikdy nezničia prostredie, v ktorom žijú a ktoré potrebujú! Stromy sú živé indikátory zdravia našej planéty. Sú vhodným objektom na pozorovanie, do-

živajú sa vysokého veku, ľahko sa identifikujú a sú pomerne rozšírené. Na stromoch prebiehajú pravidelné cyklické zmeny, ktoré sa dajú ľahko sledovať. Sú to ostrovy života pre mnohé druhy rastlín, zvierat, húb, ktoré sú na nich závislé. Skúmaním a monitorovaním zmien životných cyklov stromov, v závislosti od sezónnosti (fenológia) a od geografického rozšírenia je možné získať dôležité informácie o klimatických zmenách. Navyše stromy nesú v sebe príbehy minulosti, súčasnosti a aj budúcnosti.

Projekt BEAGLE prináša pre slovenské školy jednoduchú metodiku monitorovania šiestich fenologických fáz stromov (pučanie, prvý kvet, prvý list, zrelosť plodov, začiatok opadu listov

a plné sfarbenie) vybraných šiestich druhov stromov, ktoré sa bežne vyskytujú v blízkom okolí škôl. Od marca 2010 sa prostredníctvom online registrácie na stránke

Meranie obvodu stromu (foto: Jana Šimonovičová)

www.beagleproject.org môžu školy zapojiť do vedeckého výskumu sledovania fenologických fáz. Do projektu sa dosiaľ zapojilo 63 pilotných škôl z celého Slovenska. Pre učiteľov prihlásených škôl zorganizovala Slovenská agentúra životného prostredia v marci 2010 odborný tréning, na ktorého základe budú vedieť so žiakmi realizovať monitoring fenofáz, zbierať výsledky o konkrétnych štádiách vývinu stromov a sledovať bohatú biodiverzitu drevín. Získané výsledky budú vypovedať o tom, či dochádza k zmenám v priebehu životného cyklu stromu. Podrobnejším bádáním budú môcť mladí výskumníci odhaliť príčiny týchto zmien. Porovnaním údajov s historickými záznamami zistia ako sa mení priebeh jednotlivých ročných období. Vystavením výsledkov na webovú stránku bude možné konfrontovať slovenské dáta s ostatnými partnerskými krajinami projektu (Veľká Británia, Poľsko, Nórsko, Maďarsko, Nemecko), v ktorých bude prebiehať výskum podľa spo-

Pagaštan konský - pučanie

... a prvé listy (foto: Martina Proháčková)

ločne stanovenej metodiky. Hlavným cieľom projektu je podporiť vzdelávanie priamo v prírodnom prostredí, teda „mimo školských lavíc“ a zefektívniť vedeckú prácu škôl. Do projektu sú zapojené aj odborné inštitúcie a to Slovenský hydrometeorologický ústav, Národné lesnícke centrum a dve univerzity; Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici a

Technická univerzita vo Zvolene. Úlohou expertov z oblasti biologickej diverzity a fenológie je online verifikovať zozbierané dáta školami a vhodne interpretovať nadobudnuté výsledky z fenologických pozorovaní v kontexte klimatických zmien a trvalo udržateľného rozvoja.

Projekt BEAGLE je adresovaný hlavne mladým ľuďom, aby sa naučili niečo o prírodnom prostredí, o vzájomných vzťahoch prebiehajúcich v prírode a o hodnotách, ktoré je potrebné rešpektovať a ochraňovať. Viac o projekte sa môžete dočítať na www.sazp.sk alebo na

www.beagleproject.org.

Staňte sa aj vy fenológom našich drevín!

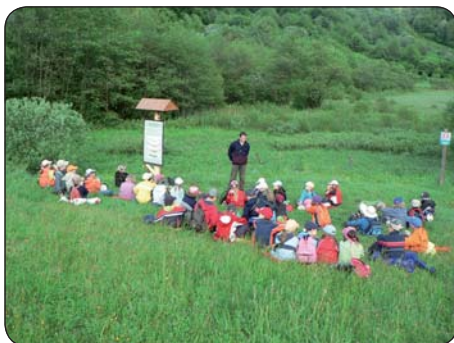
Tento projekt bol financovaný s podporou Európskej komisie. Tento dokument reprezentuje výlučne názor autora a Komisia nezodpovedá za akékoľvek použitie informácií obsiahnutých v tomto dokumente.

Mgr. Katarína Kosková

Slovenská agentúra životného prostredia Banská Bystrica

Školy v prírode – nezabudnuteľná súčasť života detí

Podľa nás načúvať tlkotu slovenskej prírody. Spolu ju objavujeme, spoznávame, učme sa ju chrániť a milovať. Uvidíme spolu poklady, ktoré treba hľadať...

V zmysle tohto motta sa nesie programová ponuka škôl v prírode v strediskách environmentálnej výchovy (SEV) Slovenskej agentúry životného prostredia (SAŽP). Školy v prírode sú najlepším riešením, ako plnohodnotne stráviť čas medzi rovesníkmi počas školského roka, zároveň si oddýchnuť, načerpať nové sily a energiu a v neposlednom rade získať nové skúsenosti, zážitky. Predstavujú nezabudnuteľnú súčasť detského života. Ideálne podmienky pre školy v prírode nájdete v strediskách Harmónia - Modra, Drieňok - Teplý Vrch a Regetovka.

Školy v prírode v strediskách SAŽP ponúkajú na výber z týchto programov:

1. Odpad, voda, lúčny ekosystém

Odpad (druhy odpadu, nakladanie s odpadom) – aktivity programu sa realizujú v interiéri SEV, formou praktických ukážok, teoretickej prednášky a ekohier k danej téme.

Voda – biomonitoring kvality vody a vodných organizmov, využitie metodiky BISEL. Aktivity sa uskutočňujú v teréne na miestnych vodných plochách a tokoch, ich súčasťou sú praktické ukážky odchytu a určovania vodných bezstavovcov, aj stanovenie stupňa kvality čistoty vody.

Lúčny ekosystém – aktivity sú zamerané na lúčny ekosystém, obsahujú praktické ukážky odchytu a určovania bezstavovcov a porovnanie vzoriek z dvoch rozdielnych typov lúk.

2. Lesný ekosystém, biodiverzita, ekologická stopa

Lesný ekosystém – spoznávanie lesného spoločenstva prostredníctvom exploračných hier, tvorivé dielne s prí-

rodným materiálom priamo v prostredí lesa (tvár stromu, drevené medaily).

Biodiverzita – prostredníctvom praktických aktivít žiaci absolvujú dva vedecké kurzy: monitoring fenologických fáz stromov a zisťovanie kvality čistoty povrchových tokov.

Ekologická stopa – formou praktických hier žiaci zisťujú vplyv človeka na planétu Zem. Zisťujú, že aj elektrina, kúrenie, voda, stravovanie, nakupovanie či doprava majú svoju ekologickú stopu. (Možnosť realizácie programu aj v anglickom jazyku.)

3. Biodiverzita, pôda, ovzdušie

Biodiverzita – exkurzia po náučnom chodníku. Žiaci počas nej spoznajú vzácne biotopy danej oblasti, oboznámia sa s problematikou územnej a druchovej ochrany prírody a krajiny na území Slovenska.

Pôda, pôdne organizmy – fyzikálne, chemické a biologické vlastnosti pôd, praktické ukážky odberu a analýzy pôdných vzoriek z rôznych vrstiev pôdneho horizontu.

Ovzdušie – žiaci sa oboznámia s problematikou jedinečnosti zloženia ovzdušia a jeho významom pre existenciu organizmov, vrátane človeka.

4. Voda, odpad, energia

Voda – žiaci sa dozvedia, ako každý vodný ekosystém funguje podľa prírodných pravidiel a vzájomných vzťahov.

Odpad – porovnávanie problematiky odpadu v rámci prírodných a človekom vytvorených systémov. Dôležité princípy uvedomelého spotrebiteľa a zeleného konzumenta budú vysvetlené počas realizácie zaujímavej aktivity. (Možnosť realizácie programu aj v anglickom jazyku.)

Energia – modely využívania a hospodárenia s ener-

giou vysvetlené na príkladoch z rastlinnej a živočíšnej ríše, pozitívne príklady fungovania človeka s prírodou z celého sveta aj zo Slovenska.

V cene pobytu (65 €/osoba) je zahrnuté:

- * 4 x ubytovanie
- * 5 x plná penzia (strava 5 x denne + pitný režim)
- * 3 x poldenná praktická environmentálna výchova zážitkovou formou (výber témy z ponuky), pomôcky zdarma
- * pedagogický dozor – pobyt v škole v prírode zdarma (na 10 detí – 1 osoba) + ďalšie benefity
- * balíček metodických materiálov EV
- * premietanie filmov s environmentálnou tematikou a z videotéky festivalu Envirofilm
- * zapožičanie športových potrieb na strediskách – zdarma

- SEV SAŽP Harmónia (Modra) sa nachádza sa v prírodnom prostredí Chránenej krajiny oblasti Malé Karpaty. (www.sazp.sk/SEV/harmonia)
- SEV SAŽP Drieňok Teplý Vrch (okres Rimavská Sobota) sa rozprestiera uprostred malebnej, relatívne nenarušenej prírody juhovýchodného Slovenska. (www.sazp.sk/SEV/drienok)
- SEV SAŽP Regetovka (okres Bardejov) je situované v prírodnom prostredí pohoria Nízke Beskydy vyznačujúcim sa pestrosťou a mnohotvárnosťou. (www.sazp.sk/SEV/regetovka)

www.sazp.sk

Kontakt: 048/43 74 187, 0917 453 327,

email: andrej.svec@sazp.sk